

Alois Jirásek (1851–1930)

Byl český prozaik, dramatik a psal také historické romány. Žil v Litomyšli a pracoval tam jako učitel na gymnáziu. Když vzniklo v roce 1918 Československo, pracoval jako senátor. Jmenuje se po něm náměstí na Praze 2. Pověst o králi Ječmínkovi je příběh z velmi známé knihy *Staré pověsti české* (1894). V knize je mnoho pověstí, například o Dívčí válce, o králi Václavovi IV., o Golemovi nebo o Faustově domě.

O králi Ječmínkovi

Když na Moravě v 9. [devátém] století zemřel Svatopluk, lidé chtěli mít nového krále, ale neznali žádného dobrého. Muži na *Velehradě*¹ spolu dlouho mluvili, *radili se*² a pak jeden řekl, že v jedné malé vesnici blízko Kroměříže žije dobrý muž. Jmenuje se Zbyněk, je pracovitý, inteligentní, hodný a jeho lidé ho respektují. Žije tam se svou manželkou. Všichni s nápadem *souhlasili*³.

Muži na Velehradě poslali do malé vesnice čtyři posly. Ti *navštívili* pana Zbyňka a poprosili ho, aby byl králem Moravy. Zbyněk chtěl nejdříve *mluvit* se svou manželkou a *poradit se* s ní. Oba byli velmi překvapení. Manželka panu Zbyňkovi s radostí řekla, že je *těhotná*⁴. Pan Zbyněk měl radost a *rozhodl se*⁵, že bude králem. Jestli se jim narodí syn, bude jednou také králem.

Pan Zbyněk, teď nový král Moravy, a poslové ráno odjeli na koních z malé vesnice. Pan Zbyněk chtěl poznat všechna místa na Moravě, protože znal jen vesnici a *okolí*⁶, kde žil. V každé vesnici a v každém městě lidé nového krále přátelsky *vítali* a byli k němu velmi milí. Všude mu lidé *nosili* dary a všude obyvatelé chtěli, aby u nich dva nebo tři měsíce zůstal. Králi se všechno líbilo. Líbilo se mu, že ho lidé rádi vidí, že mu nosí dary a že o něm velmi hezky mluví. Nic nedělal, nepracoval, jen jezdil na koni a *usmíval se*. Pan Zbyněk *se změnil*⁷. Byl teď tlustý, líný a trochu arogantní.

Po dlouhé době *se* král *vrátil* domů. Všichni byli rádi a velmi hezky pana Zbyňka přivítali. Královna hned viděla, že se její manžel změnil. Nebyl už štíhlý, ale královna byla šťastná, že je zase doma. Byla také trochu nervózní, protože věděla, že se brzy narodí jejich dítě. *Doufala*⁸, že všechno bude jako dřív. Bohužel bylo všechno jinak. Král nepracoval, zval na hrad hudebníky a herce a pil s nimi mnoho vína. Když šli ráno lidé do práce, na hradě král, herci a hudebníci *hlasitě*⁹ zpívali, *smáli se* a pili víno. Tyto akce byly ale drahé, stály hodně peněz. Všichni obyvatelé Moravy museli králi posílat peníze, museli *platit daně*¹⁰. Teď ale lidé museli platit velké daně, protože král neměl peníze na akce s herci a hudebníky. Lidé byli nespokojení a už neměli krále rádi. Král si říkal: „Jsem král a lidé na Moravě musí dělat, co já chci.“ Královna byla velmi nešťastná. Teď viděla, že se její manžel velmi změnil.

Jednou večer přišla k němu do pokoje. Krále bolela hlava, protože celou noc pil víno. Královna byla velmi unavená a *bledá*¹¹: „Zbyňku, musím s tebou mluvit. To, co děláš, je velmi nemorální! Lidé ti musí *posílat* velké peníze a jsou chudí, mají hlad a jejich děti jsou nemocné! Jsi zlý, arogantní a hloupý!“ Král měl velký vztek. Královna měla strach a *utekla*¹² z pokoje. Král běžel za ní a měl v ruce dlouhý nůž.

¹ *Velehrad* (m., sešit) = hrad, kde žil a vládl král Svatopluk (blízko Uherského Hradiště)

² *radit se* (imperfektivum; radil jsem se, radím se, budu se radit) = diskutovat o správném kandidátovi

³ *souhlasit* (imperfektivum; souhlasil jsem, souhlasím, budu souhlasit) = mít stejný názor

⁴ *je těhotná* = bude mít dítě

⁵ *rozhodnout se* (perfektivum; rozhodl jsem se, rozhodnu se) = říct: ano, budu králem

⁶ *okolí* (n., náměstí) = místa, která jsou blízko

⁷ *změnit se* (perfektivum; změnil jsem se, změním se) = být jiný než dřív

⁸ *doufat* (imperfektivum; doufal jsem, doufám, budu doufat) = mít naději, čekat něco pozitivního

⁹ *hlasitě* = velmi silně

¹⁰ *daň* (f., kancelář) = peníze, které musí každý člověk platit státu

¹¹ *bledý, á, é* = velmi bílý ve tváři, když je člověku špatně

¹² *utéct* (perfektivum; utekl jsem, uteču) = běžet z nějakého místa pryč

Byl ale pomalý a královna utekla z hradu do lesa. Z lesa utekla na pole, kde byl *ječmen*¹³. Král svou manželku v lese nenašel a vrátil se na hrad. Měl stále vztek.

Unavená královna zůstala na poli a v noci se jí tam narodil syn. Ráno ji našli lidé. Královna odešla se synem do vesnice a lidé jí pomáhali. Dali chlapci jméno Ječmínek, protože se narodil v ječmeni.

Král čekal, až se královna vrátí. Královna ale nepřišla. Král poslal posly do vesnic a do měst, aby královnu našli. Poslové se vrátili, ale nevěděli, kde královna je. Věděli jen, že se královně narodil syn. Král byl nešťastný. Teď **viděl**, že byl opravdu zlý a arogantní egoista. Sám jezdil na koni po Moravě a hledal královnu a svého syna.

Jednou král uviděl na cestě starého muže. Přišel k němu a zeptal se ho: „*Moudrý*¹⁴ muži, nevíš, prosím, něco o mé manželce, moravské královně?“ Muž **se** na krále dlouho **díval**. Potom řekl: „Ano, vím. Její syn bude jednou velkým králem Moravy. Ale ty ani jeho, ani královnu nikdy nenajdeš.“

Král se vrátil na hrad a byl velmi nešťastný. **Pozval** k sobě herce a hudebníky, ale to **nepomohlo**. Král byl tak nešťastný, že už nechtěl žít – **skočil** do hradní *studny*¹⁵.

Pověst říká, že král Ječmínek přijde, až bude na Moravě velmi těžko.

Cvičení 1: Řekněte, jestli je věta pravdivá (ANO) nebo nepravdivá (NE).

1. Muži nesouhlasili, že správným kandidátem bude pan Zbyněk.	ANO – NE
2. Pan Zbyněk se rozhodl, že bude králem.	ANO – NE
3. Král byl nespokojený, protože mu lidé nedávají žádné dary.	ANO – NE
4. Když se král vrátil na hrad, začal pracovat jako dřív.	ANO – NE
5. Lidé byli nešťastní, protože museli platit velké daně.	ANO – NE
6. Královna přišla ke králi a řekla mu, že to, co dělá, je nemorální.	ANO – NE
7. Lidé dali synovi královny jméno Ječmínek, protože jeho vlasy měly barvu ječmene.	ANO – NE
8. Král královnu našel, změnil se a žili spolu šťastně.	ANO – NE

*Cvičení 2: Doplňte správné **prepozice/předložky**. Můžete zkontrolovat pomocí textu.*

1. Muži na Velehradě poslali ____ malé vesnice čtyři posly.
2. Zbyněk chtěl nejdříve mluvit ____ svou manželkou.
3. Když ____ Moravě v 9. století zemřel Svatopluk, lidé chtěli mít nového krále.
4. Král zval ____ hrad hudebníky a herce.
5. Královna utekla ____ lesa a pak ____ pole.
6. Král uviděl ____ cestě starého muže a přišel ____ němu.

*Cvičení 3: Najděte v textu **imperfektivní nebo perfektivní slovesa**.*

Např. _____/poslat → posílat/poslat

radit se/_____	navštěvovat/_____	prosit/_____
_____/promluvit	rozhodovat se/_____	_____/přinést
_____/přivítat	zvat/_____	_____/poslat
_____/zaplatit	_____/uvidět	utíkat/_____
_____/pomocť	vracet se/_____	_____/podívat se
skákat/_____	_____/zasmát se	_____/usmát se

¹³ *ječmen* (m., pokoj) = typ obilí

¹⁴ *moudrý, á, é* = velmi inteligentní

¹⁵ *studna* (f., káva) = velký rezervoár na vodu